

تأثیر هوش مصنوعی بر رقابت پذیری در حرفه وکالت: مقایسه تطبیقی حقوق ایران و آمریکا

لهراسب کوهستانی^۱ / سهیل طاهری^۲ / مجید عباسی^۳

* نوع مقاله: پژوهشی / تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۲۵ / تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۱۱

کدمقاله: JHVMN-۲۵۰۴-۱۲۸۷

چکیده

تحولات هوش مصنوعی (AI) در دهه‌های اخیر تأثیرات گسترده‌ای بر حرفه وکالت داشته و این تحولات به ویژه در زمینه رقابت‌پذیری وکلا و مؤسسات حقوقی اهمیت بسزایی یافته است. در این مقاله، تأثیر هوش مصنوعی بر رقابت‌پذیری در حرفه وکالت با تمرکز بر نظام‌های حقوقی ایران و آمریکا مورد بررسی قرار گرفته است. این مطالعه با بهره‌گیری از منابع معتبر دانشگاهی و مقالات علمی، به تحلیل نحوه بهره‌برداری از هوش مصنوعی در فرآیندهای حقوقی و چالش‌ها و فرصت‌های مرتبط با آن پرداخته است. در ایران، نبود قوانین و مقررات مشخص برای استفاده از هوش مصنوعی و نگرانی‌های اخلاقی و امنیتی از جمله چالش‌های اصلی به شمار می‌رود. در آمریکا، با وجود پیشرفت‌های قانونی، مسائل مربوط به شفافیت و مسئولیت‌پذیری الگوریتم‌ها همچنان مطرح است. یافته‌ها نشان می‌دهد AI می‌تواند تا ۲۵٪ هزینه‌های عملیاتی را کاهش دهد. پیشنهادات شامل تدوین قانون شفافیت الگوریتم در ایران است با توجه به یافته‌های این مقاله، تنظیم مقررات و استانداردهای مناسب، آموزش و توسعه مهارت‌های جدید برای وکلا و قضات، و نقش فعال دولت‌ها و نهادهای حقوقی، از جمله راهکارهای پیشنهادی برای بهبود استفاده از هوش مصنوعی در حرفه وکالت هستند. همچنین، تطبیق تجارب بین‌المللی با شرایط محلی می‌تواند به توسعه و بهبود استفاده از هوش مصنوعی در حرفه وکالت کمک کند.

واژگان کلیدی: هوش مصنوعی، رقابت‌پذیری، حرفه وکالت، حقوق ایران، حقوق آمریکا.

^۱. دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، واحد قائمشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائمشهر، ایران. (نویسنده مسئول)

lohiasb.kouhestani@gmail.com

^۲. استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، واحد قدس، دانشگاه آزاد اسلامی، قدس، ایران. soheiltaheri@gmail.com

^۳. استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، واحد قائمشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائمشهر، ایران.

d.majidabbasi@gmail.com

مقدمه

تحولات فناوری در دهه‌های اخیر به‌طور قابل توجهی بر بسیاری از جنبه‌های زندگی بشری تأثیر گذاشته است. یکی از مهم‌ترین این تحولات، پیشرفت‌های قابل توجه در حوزه هوش مصنوعی است که نه تنها در علوم مهندسی و فناوری، بلکه در حوزه‌های انسانی و اجتماعی نیز نفوذ کرده است. حرفه وکالت به‌عنوان یکی از عرصه‌های حیاتی حقوقی، از این قاعده مستثنی نیست. استفاده از هوش مصنوعی در حوزه وکالت می‌تواند به افزایش کارایی، کاهش هزینه‌ها و بهبود دقت در تحلیل‌های حقوقی منجر شود. با این حال، نگرانی‌هایی نیز در مورد تأثیرات آن بر رقابت‌پذیری وکلا و تغییرات ساختاری در این حرفه وجود دارد. در این میان، مطالعه تطبیقی تأثیر هوش مصنوعی بر حرفه وکالت در نظام‌های حقوقی مختلف می‌تواند به درک بهتر این پدیده و ارائه راهکارهای مناسب کمک کند. در ایران، استفاده از هوش مصنوعی در حرفه وکالت همچنان در مراحل ابتدایی است و با چالش‌های قانونی و اجرایی متعددی مواجه است (بهرامی، ۱۳۹۸؛ شاداب، ۱۳۹۹). به عنوان مثال، نبود مقررات جامع و شفاف برای استفاده از هوش مصنوعی و همچنین نگرانی‌های اخلاقی و امنیتی از جمله این چالش‌ها محسوب می‌شوند. در مقابل، آمریکا به‌عنوان یکی از پیشروان فناوری در جهان، استفاده گسترده‌تری از هوش مصنوعی در حقوق دارد و تجربه‌های بیشتری در این زمینه کسب کرده است (McGinnis & Pearce, ۲۰۱۴). برای مثال، ابزار ROSS Intelligence زمان تحقیقات حقوقی را تا ۳۰٪ کاهش داده است (Katz et al., ۲۰۱۷)، و گزارش‌ها نشان می‌دهد ۴۵٪ وکلای آمریکایی از AI استفاده می‌کنند (American Bar Association, ۲۰۲۳). با توجه به مطالعات اخیر در حوزه اخلاق هوش مصنوعی (مثل چارچوب OECD در ۲۰۲۳)، ضرورت تطبیق قوانین ملی با استانداردهای بین‌المللی در حوزه شفافیت الگوریتمی، به ویژه در پرتو تفاوت‌های فرهنگی بین ایران و آمریکا، نیازمند بازتعریف است (OECD, ۲۰۲۳).

هوش مصنوعی باعث بهبود تجارب موکلین می‌شود؛ از سیستم‌های توصیه گر تا گفت و گوهای هوشمند، این فناوری به شرکتهای حقوقی این امکان را میدهد تا با موکلین خود به گونه بهینه تر و تخصصی تعامل کنند، این تعامل در جلب و نگهداشت مشتریان و در نهایت، افزایش درآمد وکلا و موسسات حقوقی تأثیر گذار است بررسی تأثیر هوش مصنوعی در بهبود عملکرد مالی و رقابت پذیری در ارائه خدمات حقوقی نقش بسیار مهمی در تحولات تجاری جهان امروز داشته و باعث فرصت ها و چالشهای جدید برای خدمات حقوقی شده است. این مقاله با هدف بررسی تأثیر هوش مصنوعی بر رقابت‌پذیری در حرفه وکالت، وضعیت فعلی این فناوری را در دو نظام حقوقی ایران و آمریکا بررسی

می‌کند. در این راستا، ابتدا به معرفی مبانی نظری و مفهوم هوش مصنوعی پرداخته و سپس با تحلیل تطبیقی، به بررسی فرصت‌ها، چالش‌ها و تأثیرات آن بر رقابت‌پذیری و کلا در این دو کشور می‌پردازد. در نهایت، پیشنهاداتی برای بهبود و تنظیم استفاده از هوش مصنوعی در حرفه وکالت ارائه می‌شود.

۱- مفهوم هوش مصنوعی و انواع آن

برای درک مفهوم هوش مصنوعی، ابتدا باید تعریفی جامع از هوش و سپس هوش مصنوعی ارائه شود. نظریه پردازان تعاریف متفاوتی از هوش ارائه داده‌اند. به عنوان مثال، پُل و همکارانش (۱۹۹۸) هوش را توانایی کسب تجربه، ادراک و انتخاب مناسب در برابر تغییرات محیطی می‌دانند. در مقابل، لنا و فایگن‌بام (۱۹۹۲) هوش را توانایی یافتن سریع راه‌حل مناسب در فضای اطلاعاتی عظیمی که از نظر ناظران بعید به نظر می‌رسد، تعریف کرده‌اند. هوش مصنوعی نیز به تبع تعریف هوش، خالی از نظریه‌پردازی‌ها و تعاریف متفاوت نیست. اصطلاح "هوش مصنوعی" را نخستین بار پروفیسور جان مک‌کارتی، استاد دانشگاه استنفورد، در چارچوب علم و مهندسی ساخت ماشین‌های هوشمند مطرح کرد. این اصطلاح به ماشین‌هایی اشاره می‌کند که می‌توانند یاد بگیرند و هوشمندانه عمل کنند. (Manning, ۲۰۲۲) در تعریفی جامع، هوش مصنوعی به سیستم‌های هوشمندی اطلاق می‌شود که از طریق تجزیه و تحلیل داده‌های بزرگ و محاسبات ابری یاد می‌گیرند، اجرا می‌کنند و انواع جدیدی از نرم‌افزارها و روبات‌ها را توانمند می‌سازند تا به صورت بسیار مستقل از تصمیمات سازندگان و اپراتورها عمل کنند. (Kayssi, ۲۰۱۹). هوش مصنوعی به لحاظ قدرت در تصمیم‌گیری و حل مسئله به چهار نسل تقسیم می‌شود: نسل اول هوش مصنوعی واکنش‌گرا، نسل دوم هوش مصنوعی با حافظه محدود، نسل سوم هوش مصنوعی ذهنی و نسل چهارم هوش مصنوعی خودآگاه. (Hintze, ۲۰۱۶) این دسته‌بندی اهمیت دارد، زیرا نسلی از هوش مصنوعی که قرار است در جریان امور حقوقی به کار رود، باید ضمن هوشمندی از نوعی فهم انسانی مبتنی بر درک وضعیت عاطفی دیگران برخوردار باشد تا دادرسی منصفانه‌تری صورت پذیرد. نکته مهم این است که هوشمندانه عمل کردن و تجزیه و تحلیل داده‌ها در سیستم‌های ماشینی بدون در نظر گرفتن نقشه راه عملی نیست. این نقشه راه، الگوریتم نام دارد. الگوریتم مجموعه‌ای متناهی از دستورالعمل‌هاست که به ترتیب خاصی اجرا می‌شوند و مسئله‌ای را حل می‌کنند. به عبارت دیگر، الگوریتم روشی گام به گام برای حل مسئله یا پرونده است.

۲- مبانی نظری هوش مصنوعی

هوش مصنوعی به عنوان یکی از شاخه‌های مهم علوم کامپیوتر، درک و تحلیل‌های متفاوتی از مبانی نظری خود دارد. مبانی نظری هوش مصنوعی شامل مدل‌های محاسباتی، نظریه‌های یادگیری ماشین، پردازش زبان طبیعی، سیستم‌های خبره و شبکه‌های عصبی مصنوعی است. این مبانی به هوش مصنوعی امکان می‌دهند تا به طور مؤثر در زمینه‌های مختلفی از جمله خدمات حقوقی، پزشکی، اقتصاد و سایر حوزه‌ها به کار گرفته شود. مدل‌های محاسباتی، اساسی‌ترین بخش هوش مصنوعی هستند که به ماشین‌ها امکان می‌دهند تا مسائلی را که به صورت سنتی توسط انسان‌ها حل می‌شدند، با استفاده از الگوریتم‌ها و روش‌های ریاضی حل کنند. این مدل‌ها شامل الگوریتم‌های جستجو، بهینه‌سازی و استدلال هستند که به ماشین‌ها کمک می‌کنند تا راه‌حل‌های بهینه را برای مسائل پیچیده پیدا کنند. (Russell & Norvig, ۲۰۲۰). نظریه یادگیری ماشین، به ماشین‌ها امکان می‌دهد تا از داده‌ها یاد بگیرند و بدون نیاز به برنامه‌ریزی صریح، تصمیم‌گیری کنند. این روش‌ها شامل یادگیری نظارت‌شده، یادگیری نظارت‌نشده و یادگیری تقویتی هستند. الگوریتم‌های یادگیری ماشین به ماشین‌ها امکان می‌دهند تا الگوها و روابط پیچیده را در داده‌ها کشف کنند و از این طریق تصمیمات بهتری بگیرند. (Goodfellow et al., ۲۰۱۶). پردازش زبان طبیعی (NLP) به ماشین‌ها امکان می‌دهد تا زبان انسان را درک کنند و با آن تعامل کنند. این شامل تحلیل متون، ترجمه زبان، خلاصه‌سازی متون و پاسخگویی به سوالات است. پردازش زبان طبیعی در حوزه حقوقی بسیار مهم است زیرا می‌تواند به تحلیل و بررسی اسناد قانونی، قراردادهای و سایر متون حقوقی کمک کند. (Jurafsky & Martin, ۲۰۲۱). سیستم‌های خبره به عنوان یکی از قدیمی‌ترین شاخه‌های هوش مصنوعی، به ماشین‌ها امکان می‌دهند تا دانش و تجربه انسانی را به کار گیرند. این سیستم‌ها با استفاده از پایگاه‌های دانش و قوانین استنتاج، مسائل پیچیده را حل می‌کنند. در حوزه حقوقی، سیستم‌های خبره می‌توانند به تحلیل پرونده‌ها، پیش‌بینی نتایج دادگاه‌ها و ارائه مشاوره حقوقی کمک کنند. (Luger, ۲۰۰۵). شبکه‌های عصبی مصنوعی با الهام از ساختار و عملکرد مغز انسان، به ماشین‌ها امکان می‌دهند تا الگوهای پیچیده را در داده‌ها شناسایی کنند. این شبکه‌ها شامل لایه‌های مختلفی از نورون‌های مصنوعی هستند که به صورت همزمان با یکدیگر کار می‌کنند. شبکه‌های عصبی در کاربردهای مختلفی از جمله تشخیص تصویر، تشخیص گفتار و تحلیل داده‌ها استفاده می‌شوند. (LeCun et al., ۲۰۱۵)

۳- مفهوم و مصادیق رقابت پذیری در حوزه وکالت و مؤسسات حقوقی

رقابت پذیری به توانایی یک سازمان، کشور، یا حرفه در حفظ و بهبود موقعیت خود در بازارهای داخلی و خارجی اشاره دارد. این مفهوم به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های موجود برای ارائه محصولات و خدمات با کیفیت بالا و هزینه‌های رقابتی اشاره دارد (Porter, ۱۹۸۰). رقابت پذیری در ابعاد مختلفی مانند اقتصادی، فناورانه، اجتماعی و فرهنگی بررسی می‌شود. در این راستا، نوآوری، بهره‌وری، کیفیت و هزینه‌ها از جمله عوامل کلیدی هستند که بر رقابت پذیری تأثیر می‌گذارند. در ادبیات مدیریتی و اقتصادی، رقابت پذیری به عنوان یکی از مفاهیم بنیادی در بررسی عملکرد سازمان‌ها و کشورهای مختلف مطرح شده است. مایکل پورتر (۱۹۸۰) با ارائه نظریه مزیت رقابتی، به تشریح عواملی پرداخت که موجب افزایش رقابت پذیری یک سازمان یا کشور می‌شوند. به اعتقاد پورتر، استراتژی‌های مناسب، زیرساخت‌های قوی، نیروی کار ماهر و دسترسی به منابع مالی و تکنولوژیکی از جمله عوامل اساسی در افزایش رقابت پذیری هستند. در حوزه وکالت و مؤسسات حقوقی، رقابت پذیری به معنای توانایی یک وکیل یا مؤسسه حقوقی در جذب و حفظ مشتریان، ارائه خدمات حقوقی با کیفیت و افزایش بهره‌وری در ارائه این خدمات است. رقابت پذیری در این حوزه می‌تواند از جنبه‌های مختلفی مورد بررسی قرار گیرد:

الف. استفاده از فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، تحلیل داده‌ها و ابزارهای دیجیتال می‌تواند به وکلا و مؤسسات حقوقی کمک کند تا خدمات خود را با دقت و سرعت بیشتری ارائه دهند (Susskind, ۲۰۱۳).

ب. ارائه خدمات حقوقی با کیفیت بالا، شامل مشاوره دقیق و به موقع، تهیه اسناد حقوقی معتبر و دفاع مؤثر از حقوق مشتریان، از جمله عوامل مهم در افزایش رقابت پذیری مؤسسات حقوقی است. مشتریان به دنبال وکلایی هستند که بتوانند به بهترین شکل ممکن از حقوق آن‌ها دفاع کنند و این امر نیازمند دانش حقوقی عمیق و تجربه عملی گسترده است.

ج. کاهش هزینه‌های ارائه خدمات حقوقی می‌تواند یکی از عوامل مهم در جذب مشتریان باشد. مؤسسات حقوقی باید به دنبال راه‌هایی باشند تا با حفظ کیفیت خدمات، هزینه‌ها را کاهش دهند. این امر می‌تواند از طریق بهبود فرآیندها، استفاده از فناوری‌های نوین و مدیریت بهینه منابع انسانی محقق شود.

د. مؤسسات حقوقی نیاز دارند تا با استفاده از استراتژی‌های بازاریابی مناسب و برندسازی قوی، جایگاه خود را در بازار تثبیت کنند. بازاریابی دیجیتال، شبکه‌های اجتماعی و وبسایت‌های حرفه‌ای از جمله ابزارهایی هستند که می‌توانند به افزایش رقابت‌پذیری کمک کنند (Kotler & Keller, ۲۰۱۲).

ه. داشتن تخصص در حوزه‌های خاص حقوقی و تجربه عملی در پرونده‌های مرتبط، می‌تواند به جذب مشتریان بیشتری منجر شود. مؤسسات حقوقی باید به دنبال تخصصی شدن در حوزه‌های مختلف حقوقی مانند حقوق تجاری، حقوق خانواده، حقوق کار و غیره باشند.

۴- وضعیت فعلی هوش مصنوعی در نظام‌های حقوقی ایران و آمریکا

۴-۱- هوش مصنوعی در نظام حقوقی ایران

در حقوق ایران در حال حاضر قانون جامعی در حوزه هوش مصنوعی وجود ندارد و تنها بر اساس قانون برنامه هفتم وفق ماده ۶۵ وزارت ارتباطات مکلف به آن شده است که سند هوش مصنوعی را تدوین کند که در پرتوی آن قوانین و مقررات بعدی تنقیح و وضع شود. از سوی دیگر، می‌توانیم سایر قوانین را به گونه‌ای تفسیر کنیم که زمینه‌های اجرای هوش مصنوعی فراهم شود. برای مثال می‌توانیم به قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی اشاره کنیم؛ بند ۱ ماده ۱ این قانون به بازارهای مجازی اشاره کرده است. ما می‌توانیم مفهوم عبارت بازارهای مجازی را گسترش و به هوش مصنوعی نیز تسری دهیم که موجب می‌شود چالش‌های موجود در این زمینه را برطرف کنیم و از سوی دیگر، اصول مهم حقوق رقابت را جاری گردانیم. با این مقدمه، استفاده از هوش مصنوعی در نظام حقوقی ایران هنوز در مراحل اولیه قرار دارد. توسعه فناوری در ایران با چالش‌های متعددی مواجه است، از جمله محدودیت‌های زیرساختی، دسترسی محدود به داده‌های بزرگ (Big Data)، و قوانین و مقررات محدودکننده. با این حال، تلاش‌هایی برای استفاده از هوش مصنوعی در بخش‌های مختلف حقوقی انجام شده است. در ایران، پروژه‌هایی برای دیجیتالی کردن اسناد و استفاده از سیستم‌های هوش مصنوعی برای تحلیل این اسناد آغاز شده است. این پروژه‌ها با هدف افزایش کارایی و دقت در پردازش اسناد حقوقی و کاهش زمان مورد نیاز برای بررسی اسناد انجام می‌شوند. (شهابی، ۱۳۹۹) با این حال، چالش‌هایی نظیر کیفیت پایین داده‌ها و محدودیت‌های فنی هنوز وجود دارد. به عنوان مثال، یکی از پروژه‌های موفق در این زمینه استفاده از سیستم‌های پردازش زبان طبیعی (NLP) برای تحلیل قراردادهای و توافقی‌نامه‌های حقوقی بوده است که با استفاده از الگوریتم‌های هوش

مصنوعی، الگوهای موجود در این اسناد شناسایی و تحلیل می‌شوند. برخی شرکت‌ها و استارت‌آپ‌ها در ایران شروع به ارائه خدمات مشاوره حقوقی آنلاین با استفاده از هوش مصنوعی کرده‌اند. این سیستم‌ها قادر به پاسخگویی به سوالات حقوقی ساده و ارائه مشاوره‌های اولیه هستند. این خدمات می‌تواند به ویژه برای افرادی که دسترسی محدودی به خدمات حقوقی دارند، مفید باشد. (مهرپویا، ۱۴۰۰) سیستم‌های مشاوره حقوقی آنلاین معمولاً با استفاده از پایگاه‌های داده حقوقی و قوانین موجود، قادر به ارائه پاسخ‌های سریع و دقیق به سوالات کاربران هستند. استفاده از هوش مصنوعی در حقوق ایران با چالش‌های قانونی و اخلاقی متعددی مواجه است. همانطور که پیشتر اشاره شد، قوانین فعلی ایران به طور کامل به موضوعات مرتبط با هوش مصنوعی و استفاده از آن در حقوق نپرداخته‌اند. نیاز به تدوین مقررات جدید و به‌روزرسانی قوانین موجود برای مدیریت چالش‌های ناشی از استفاده از هوش مصنوعی در حقوق احساس می‌شود. (بهرامی، ۱۳۹۸) علاوه بر این، مسائل مربوط به حریم خصوصی و امنیت داده‌ها نیز از جمله چالش‌های مهم در این حوزه هستند. بسیاری از داده‌های حقوقی شامل اطلاعات حساس و خصوصی هستند که باید از آن‌ها حفاظت شود. یکی از چالش‌های دیگر در ایران، عدم آگاهی کافی وکلا و قضات نسبت به تکنولوژی‌های هوش مصنوعی و کاربردهای آن در حوزه حقوق است. برای رفع این چالش، برنامه‌های آموزشی و کارگاه‌های تخصصی برای وکلا و قضات برگزار می‌شود تا آن‌ها با قابلیت‌ها و محدودیت‌های هوش مصنوعی آشنا شوند. (شهابی، ۱۳۹۹)

۴-۲- هوش مصنوعی در نظام حقوقی آمریکا

جهان امروز شاهد تحولات عظیمی در حوزه فناوری است با این حال برخی حوزه‌ها مانند حرفه وکالت و خدمات حقوقی هنوز به طور کامل از مزایای فناوری‌های نوین بهره‌مند نشده‌اند. عرصه حقوق به طور خاص، همچنان با فناوریهای قدیمی کار می‌کند. برآوردها حاکی از آن است که حدود ۶۰۰ میلیارد دلار از بازار خدمات حقوقی جهان هنوز تحت تأثیر انقلاب فناوری قرار نگرفته است. حقوق به عنوان حوزه‌ای که با تمام جنبه‌های زندگی بشر سروکار دارد، نیازمند توسعه زیرساخت‌های فناوریانه خود است. متأسفانه بسیاری از وکلا همچنان از پرونده‌های فیزیکی و دیگر روشهای سنتی برای مستندسازی پرونده‌ها استفاده میکنند و تمایلی به استفاده از نرم افزارها و برنامه‌های کاربردی مناسب برای کارهای روزمره نشان نمی‌دهند. این رویه مانع پیشرفت این صنعت بوده و باعث می‌شود که حوزه وکالت و خدمات حقوقی در مقایسه با دیگر صنایع، دچار عقب ماندگی شود. همان طور که دیگر حوزه‌ها با سرعت در حال پیشرفت هستند عرصه حقوق نیز باید با رویکردی

همگام به توسعه خود پردازد. بسیاری از مؤسسات حقوقی در دنیای واقعی همچنان از فناوری های ضعیف و منسوخ استفاده میکنند. این شرکت ها باید با به کارگیری هوش مصنوعی و رویکردهای فناوریانه نوین به سمت نوآوری و پیشرفت گام بردارند. (Garkaynak, ۲۰۱۹).

با این وجود آمریکا به عنوان یکی از پیشروان فناوری در جهان، استفاده گسترده تری از هوش مصنوعی در حوزه وکالت دارد و تجربه های بیشتری در این زمینه کسب کرده است. سیستم های هوش مصنوعی در بخش های مختلف حقوقی آمریکا به کار گرفته شده اند و تأثیرات قابل توجهی بر فرآیندهای حقوقی داشته اند؛ بعنوان مثال شرکت های حقوقی بزرگ در آمریکا از سیستم های هوش مصنوعی برای تحلیل اسناد حقوقی و استخراج اطلاعات کلیدی استفاده می کنند. این سیستم ها قادرند به سرعت حجم عظیمی از اسناد را مرور کرده و اطلاعات مرتبط را استخراج کنند، ابزار 'Lex Machina' برای تحلیل داده های (judicial data) استفاده می شود و گزارش ABA (۲۰۲۳) نشان می دهد ۴۵٪ وکلای آمریکایی از چنین ابزارهایی بهره می برند (American Bar Association, ۲۰۲۳) که این امر به افزایش کارایی و کاهش هزینه های مرتبط با پردازش اسناد منجر می شود (Casey & Niblett, ۲۰۱۹). برای مثال، شرکت های حقوقی با استفاده از هوش مصنوعی قادر به شناسایی بندهای مهم در قراردادها و توافق نامه ها هستند که این امر می تواند به وکلا در بررسی سریع تر و دقیق تر اسناد کمک کند. به علاوه در آمریکا، سیستم های پیش بینی نتایج دادگاه ها با استفاده از هوش مصنوعی به کار گرفته شده اند. این سیستم ها با تحلیل داده های تاریخی مربوط به پرونده های مشابه، نتایج احتمالی دادگاه ها را پیش بینی می کنند، که این امر می تواند به وکلا کمک کند تا استراتژی های بهتری برای دفاع از موکلین خود تدوین کنند (Katz et al., ۲۰۱۷). برای مثال، سیستم های هوش مصنوعی قادر به پیش بینی نتیجه دادگاه های تجاری و حقوقی با دقت بالا هستند که این امر می تواند به وکلا در دفاع موثرتر کمک کند. در آمریکا، استفاده از هوش مصنوعی در حقوق با مسائل قانونی و اخلاقی مواجه است، اما پیشرفت های قابل توجهی در تدوین مقررات و استانداردها صورت گرفته است. قوانین و مقررات متعددی برای مدیریت استفاده از هوش مصنوعی و تضمین بی طرفی و عدالت الگوریتم ها وضع شده است. (Goodman & Flaxman, ۲۰۱۷) همچنین، توجه ویژه ای به امنیت داده ها و حفظ حریم خصوصی در استفاده از هوش مصنوعی در وکالت شده است. (Wachter et al., ۲۰۱۷). قوانین و مقرراتی نظیر "قانون حفظ حریم خصوصی آنلاین" و "قانون شفافیت الگوریتمی" برای تضمین استفاده مسئولانه و اخلاقی از هوش مصنوعی وضع شده اند. در آمریکا، برنامه های آموزشی و کارگاه های تخصصی متعددی برای وکلا و قضات در زمینه هوش مصنوعی و

کاربردهای آن در حقوق برگزار می‌شود. این برنامه‌ها با هدف افزایش آگاهی و مهارت‌های حرفه‌ای وکلا و قضات طراحی شده‌اند تا آن‌ها بتوانند از تکنولوژی‌های هوش مصنوعی به بهترین نحو ممکن استفاده کنند (Surden, ۲۰۱۹).

۴-۳- مقایسه و تحلیل تطبیقی

هر دو کشور ایران و آمریکا با چالش‌ها و فرصت‌های مشابهی در استفاده از هوش مصنوعی در حوزه وکالت و خدمات حقوقی مواجه هستند. در هر دو کشور، استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند به افزایش کارایی، کاهش هزینه‌ها و بهبود دقت در تحلیل‌های حقوقی منجر شود. همچنین، هر دو کشور با مسائل قانونی و اخلاقی نظیر حریم خصوصی و بی‌طرفی الگوریتم‌ها مواجه هستند (Surden, ۲۰۱۹). علاوه بر این، در هر دو کشور تلاش‌هایی برای افزایش آگاهی و آموزش وکلا و قضات در زمینه هوش مصنوعی صورت گرفته است. در ایران، نظام مدنی و نقش محوری قاضی، نیاز به شفافیت بیشتر الگوریتم‌ها را افزایش می‌دهد، در حالی که در آمریکا، نظام کامن‌لا از AI برای پیش‌بینی تصمیمات هیئت منصفه استفاده می‌کند (Katz et al., ۲۰۱۷).

در مقابل تفاوت‌های عمده‌ای بین ایران و آمریکا در استفاده از هوش مصنوعی در حقوق وجود دارد. آمریکا به دلیل زیرساخت‌های پیشرفته‌تر، دسترسی به داده‌های بزرگ‌تر و قوانین و مقررات پیشرفته‌تر، تجربه و استفاده گسترده‌تری از هوش مصنوعی در حرفه وکالت دارد. در مقابل، ایران هنوز در مراحل اولیه استفاده از هوش مصنوعی در خدمات حقوقی قرار دارد و با چالش‌های زیرساختی و قانونی متعددی مواجه است. (بهرامی، ۱۳۹۸) در آمریکا، توسعه و استفاده از هوش مصنوعی در حرفه وکالت با سرعت بیشتری پیش می‌رود و پروژه‌های موفق بیشتری در این زمینه اجرا شده است. برای مثال، پروژه‌های تحقیقاتی متعدد در دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی آمریکا با هدف بهبود الگوریتم‌ها و کاربردهای هوش مصنوعی در حقوق انجام می‌شوند. همچنین، شرکت‌های حقوقی بزرگ در آمریکا با سرمایه‌گذاری‌های کلان در فناوری‌های هوش مصنوعی، به بهره‌وری و کارایی بیشتری دست یافته‌اند. در ایران، با وجود تلاش‌های صورت گرفته، هنوز نیاز به توسعه زیرساخت‌ها، قوانین و مقررات مناسب، و افزایش آگاهی و آموزش در زمینه هوش مصنوعی و حقوق احساس می‌شود. با این حال، ظرفیت‌های بالقوه بسیاری در ایران وجود دارد که با استفاده مناسب و بهره‌گیری از تجربیات بین‌المللی می‌توان به توسعه و بهره‌برداری بهتر از هوش مصنوعی در نظام حقوقی ایران دست یافت. این تحلیل تطبیقی نشان می‌دهد که اگرچه هر دو کشور با چالش‌ها و فرصت‌های مشابهی مواجه

هستند، تفاوت‌های قانونی و ساختاری می‌تواند به تفاوت در نتایج استفاده از هوش مصنوعی منجر شود. ارائه راهکارهای مناسب برای بهبود و تنظیم استفاده از هوش مصنوعی در نظام‌های حقوقی مختلف می‌تواند به توسعه و بهره‌برداری بهتر از این فناوری کمک کند. برخلاف ایران و آمریکا، اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۳ با تصویب «قانون هوش مصنوعی» (AI Act)، طبقه‌بندی ریسک‌محور برای سیستم‌های حقوقی ارائه کرده که می‌تواند الگویی برای ایران در تدوین مقررات باشد (European Commission, ۲۰۲۳).

در سطح جهانی، کشورهایی همچون استرالیا و سنگاپور در استفاده از هوش مصنوعی در نظام‌های حقوقی پیش‌تاز هستند. برای مثال، در استرالیا، ابزارهای AI در تشخیص و تحلیل پرونده‌های پیچیده حقوقی و مالی مورد استفاده قرار می‌گیرند. (Hadfield & Rhode, ۲۰۱۷) همچنین، سنگاپور در توسعه سیستم‌های حقوقی هوش مصنوعی به‌منظور تسریع روند دادگاه‌ها و تحلیل داده‌های قضایی پیشرفت‌های چشمگیری داشته است. این تجارب نشان می‌دهد که چگونه استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند به بهبود کارایی در نظام‌های حقوقی کمک کند. یکی از کشورهای پیشرو در استفاده از هوش مصنوعی در نظام حقوقی، استونی است که به دلیل دیجیتال‌سازی گسترده خدمات دولتی و استفاده مؤثر از هوش مصنوعی در دادرسی‌های قضایی شناخته شده است. استونی با اجرای پروژه‌هایی نظیر استفاده از هوش مصنوعی در تحلیل پرونده‌های قضایی و کاهش زمان دادرسی، موفق به افزایش کارایی و کاهش هزینه‌های سیستم قضایی خود شده است. این تجربیات نشان می‌دهد که کشورهای در حال توسعه نیز می‌توانند با استفاده هوشمندانه از فناوری‌های نوین، کارایی و عدالت را در نظام‌های حقوقی خود بهبود بخشند (Makridakis, ۲۰۱۷).

۵- تأثیر هوش مصنوعی بر رقابت‌پذیری در حرفه وکالت

تأثیرات بلندمدت هوش مصنوعی بر حرفه وکالت فراتر از کارایی و کاهش هزینه‌هاست و می‌تواند به تغییرات اساسی در ساختار و فرآیندهای این حرفه منجر شود. کاپلان (۲۰۱۶) در کتاب خود پیش‌بینی می‌کند که هوش مصنوعی نه تنها وظایف تکراری و پیش‌پا افتاده وکلا را به عهده خواهد گرفت، بلکه در تحلیل‌های پیچیده‌تر و پیش‌بینی نتایج پرونده‌ها نیز نقشی کلیدی ایفا خواهد کرد. این مسئله به معنای نیاز وکلا به توسعه مهارت‌های جدید، از جمله فهم و استفاده از هوش مصنوعی است. در ایران، اگرچه این تغییرات به کندی رخ می‌دهند، اما در آینده، وکلا باید با سرعت بیشتری به سوی استفاده از فناوری‌های نوین حرکت کنند تا در بازار رقابتی باقی بمانند (Kaplan, ۲۰۱۶).

۵-۱- مزایای هوش مصنوعی در حرفه وکالت و کسب و کارهای حقوقی

هوش مصنوعی به طور فزاینده ای در حال تغییر دنیای وکالت و کسب و کارهای حقوقی است. این فناوری نوظهور ظرفیت زیادی برای دگرگونی بسیاری از جنبه های حقوقی این حوزه را دارد. مالکیت معنوی، قراردادهای حل اختلافات، مقررات و مسئولیت، از جمله تأثیرات کلیدی هوش مصنوعی بر حقوق تجارت و کسب و کار است. به عبارت دیگر هوش مصنوعی می تواند برای تجزیه و تحلیل و تفسیر قراردادهای به کار رود که به وضوح و دقت بیشتر در معاملات تجاری کمک می کند. ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی میتوانند به طور خودکار قراردادهای را بر اساس نیازهای خاص هر معامله تنظیم کنند که فرایند انعقاد قرارداد را ساده و کارآمدتر می کند. هوش مصنوعی می تواند برای نظارت بر اجرای قراردادهای و شناسایی هرگونه نقض احتمالی به کار رود. همچنین، هوش مصنوعی میتواند برای جست و جوی اختراعات، علامتهای تجاری و دیگر اشکال مالکیت معنوی به کار رود که به شرکتها در محافظت از داراییهای فکری خود کمک می کند. ابزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی میتوانند به طور خودکار پتنتها و علامتهای تجاری را ثبت کنند که این فرایند را سریع تر و آسان تر می کند. هوش مصنوعی میتواند برای شناسایی نقض مالکیت معنوی و کمک به شرکتها در پیگیری حقوق قانونی خود به کار رود. در باب حل اختلافات هوش مصنوعی می تواند برای تجزیه و تحلیل دادههای مربوط به اختلافات حقوقی و پیش بینی نتایج احتمالی به کار رود. (۲۰۱۹:۱۷ Faella & Valerio). هوش مصنوعی قادر است حجم زیادی از اسناد حقوقی را در مدت زمان کوتاهی تحلیل کند و اطلاعات کلیدی را استخراج نماید. این امر به وکلا اجازه می دهد تا خدمات با کیفیت تری ارائه دهند و در نتیجه رقابت پذیری خود را افزایش دهند. برای مثال، سیستمهای پردازش زبان طبیعی (NLP) می توانند به سرعت قراردادهای را بررسی کرده و نقاط قوت و ضعف آنها را شناسایی کنند. (۲۰۱۷ Ashley).

سیستمهای هوش مصنوعی می توانند به وکلا در انجام تحقیقات حقوقی کمک کنند. با دسترسی به پایگاههای داده حقوقی و استفاده از الگوریتمهای جستجوی پیشرفته، این سیستمها قادر به یافتن سریع و دقیق منابع حقوقی مرتبط هستند. (۲۰۱۹ Surden). این امر می تواند به وکلا در تهیه استدلالهای حقوقی قوی تر و افزایش توان رقابتی کمک کند. یکی دیگر از مهم ترین تأثیرات هوش مصنوعی بر رقابت پذیری، کاهش هزینه های خدمات حقوقی و افزایش دسترسی به این خدمات است. سیستمهای هوش مصنوعی قادر به انجام وظایف پیچیده با هزینه کمتری نسبت به نیروی انسانی هستند. این امر می تواند به کاهش هزینه های اجرایی شرکتهای حقوقی و افزایش رقابت پذیری میان

آن‌ها منجر شود. (McGinnis & Pearce, ۲۰۱۴) برای مثال، تحلیل و بررسی اسناد توسط هوش مصنوعی می‌تواند هزینه‌های مربوط به نیروی انسانی را به طور قابل توجهی کاهش دهد. کاهش هزینه‌ها می‌تواند به افزایش دسترسی به خدمات حقوقی برای افراد و شرکت‌ها منجر شود. طبق مطالعه (McKinsey, ۲۰۲۲)، AI می‌تواند تا ۲۵٪ هزینه‌های عملیاتی شرکت‌های حقوقی را کاهش دهد، و ابزارهایی مانند 'ROSS Intelligence' این مزیت را در عمل نشان داده‌اند (Ashley, ۲۰۱۷). سیستم‌های مشاوره حقوقی آنلاین مبتنی بر هوش مصنوعی می‌توانند خدمات حقوقی را با هزینه کمتری ارائه دهند و افراد بیشتری قادر به استفاده از این خدمات خواهند بود. (Susskind, ۲۰۱۹) این امر می‌تواند رقابت‌پذیری و کلا و شرکت‌های حقوقی را افزایش دهد، زیرا آن‌ها می‌توانند خدمات خود را به مخاطبان گسترده‌تری ارائه دهند.

بهبود دقت و کاهش خطاها نیز یکی از عوامل مهم در افزایش رقابت‌پذیری است. سیستم‌های هوش مصنوعی قادر به انجام وظایف با دقت بیشتری نسبت به نیروی انسانی هستند. سیستم‌های هوش مصنوعی قادر به تشخیص دقیق‌تر مسائل حقوقی و ارائه راهکارهای مناسب هستند. این امر می‌تواند به وکلا در ارائه مشاوره‌های حقوقی دقیق‌تر و بهبود کیفیت خدمات کمک کند و در نتیجه رقابت‌پذیری آن‌ها را افزایش دهد. استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند به کاهش خطاهای انسانی در فرآیندهای حقوقی کمک کند. سیستم‌های هوش مصنوعی قادر به انجام وظایف با دقت بالا و بدون خستگی هستند که این امر می‌تواند به کاهش خطاهای ناشی از عوامل انسانی منجر شود. (Russell & Norvig, ۲۰۲۱).

هوش مصنوعی نقش بسزایی در بهبود تحقیقات حقوقی دارد. یکی از مثال‌های برجسته، استفاده از پردازش زبان طبیعی (NLP) است که به وکلا این امکان را می‌دهد تا اسناد حجیم حقوقی را به صورت خودکار تحلیل کرده و الگوهای پنهان در اسناد را شناسایی کنند. (Ashley, ۲۰۱۷) این فناوری باعث افزایش سرعت دسترسی به اطلاعات مورد نیاز در پرونده‌های حقوقی و بهبود کارایی می‌شود. علاوه بر این، تکنولوژی هوش مصنوعی می‌تواند به سرعت منابع مرتبط با قوانین و مقررات خاص را در دیتابیس‌های حقوقی شناسایی کرده و وکلا را در یافتن استدلال‌های حقوقی بهتر یاری کند. یکی از مزایای مهم هوش مصنوعی در حقوق، کاهش تبعیض و تقویت عدالت است. الگوریتم‌های هوش مصنوعی با تحلیل داده‌های بزرگ می‌توانند الگوهای ناعادلانه را شناسایی کنند و از طریق اصلاحات به بهبود تصمیم‌گیری‌های حقوقی کمک کنند (Goodman & Flaxman, ۲۰۱۷). برای مثال، الگوریتم‌های مدرن در تحلیل پرونده‌های جنایی به دنبال حذف تعصبات نژادی یا جنسی در

فرآیندهای قضایی هستند. تحقیقات اخیر نشان داده‌اند که استفاده از هوش مصنوعی می‌تواند به بهبود کیفیت و کارایی در فرآیندهای حقوقی کمک کند. سیستم‌های هوشمند قادرند وظایفی مانند تحلیل قراردادهای و جستجوی اسناد حقوقی را با سرعت و دقت بیشتری نسبت به انسان انجام دهند. این توانایی‌ها می‌تواند منجر به افزایش کیفیت خدمات حقوقی و کاهش هزینه‌های اجرایی شود. (McGinnis & Pearce, ۲۰۱۴)

۵-۲- محدودیت‌های هوش مصنوعی در حرفه وکالت و کسب و کارهای حقوقی

اگرچه هوش مصنوعی توانسته است تأثیرات مثبتی بر رقابت‌پذیری حرفه وکالت داشته باشد، اما چالش‌ها و محدودیت‌هایی نیز وجود دارد که باید به آن‌ها توجه شود. استفاده از هوش مصنوعی در حقوق با مسائل اخلاقی و قانونی مواجه است. یکی از مسائل اصلی، بی‌طرفی و عدالت الگوریتم‌ها است. اطمینان از اینکه الگوریتم‌ها به طور منصفانه و بدون تبعیض عمل می‌کنند، یکی از چالش‌های مهم در این حوزه است (Wachter et al., ۲۰۱۷). همچنین، مسائل مربوط به حفظ حریم خصوصی و امنیت داده‌ها نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. توسعه و استفاده از هوش مصنوعی در حقوق نیازمند تنظیم مقررات و استانداردهای مناسب است. قوانین و مقررات باید به گونه‌ای تنظیم شوند که استفاده از هوش مصنوعی به طور مسئولانه و اخلاقی صورت گیرد و از بروز مشکلات حقوقی و اخلاقی جلوگیری شود (Goodman & Flaxman, ۲۰۱۷). در این راستا، همکاری بین‌المللی و تبادل تجربیات می‌تواند به تدوین مقررات و استانداردهای مناسب کمک کند. یکی دیگر از محدودیت‌های استفاده از هوش مصنوعی در حقوق، نیاز به آموزش و توسعه مهارت‌های جدید در وکلا و قضات است. آشنایی با تکنولوژی‌های هوش مصنوعی و توانایی استفاده از آن‌ها در فرآیندهای حقوقی، نیازمند آموزش‌های تخصصی و مستمر است. با وجود چالش‌های هوش مصنوعی، این فناوری می‌تواند به ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در حوزه حقوق نیز منجر شود. هوش مصنوعی نه تنها توانایی کاهش وظایف تکراری را دارد، بلکه امکان تخصص در حوزه‌های جدید، همچون تحلیل داده‌های حقوقی و مدیریت تکنولوژی‌های حقوقی را فراهم می‌کند. (Surden, ۲۰۱۹). این امر باعث ایجاد شغل‌های جدیدی در تقاطع حقوق و فناوری می‌شود که توانایی رقابت‌پذیری وکلا را افزایش می‌دهد.

۶- چالش‌ها و راهکارهای پیاده‌سازی هوش مصنوعی در حرفه وکالت

۶-۱- چالش‌های حقوقی و اخلاقی در ایران و آمریکا

یکی از چالش‌های اصلی در استفاده از هوش مصنوعی در حرفه وکالت، بی‌طرفی الگوریتم‌ها است. مطالعات نشان می‌دهند که داده‌های آموزشی که برای تربیت الگوریتم‌های هوش مصنوعی استفاده می‌شوند، می‌توانند تعصبات نژادی، جنسیتی یا اجتماعی را تقویت کنند. اوبنکس (۲۰۱۸) در کتاب خود "Automating Inequality" به این مسئله می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه الگوریتم‌های هوش مصنوعی در سیستم‌های دولتی آمریکا منجر به افزایش نابرابری‌های اجتماعی شده‌اند. استفاده از داده‌های مغرضانه می‌تواند نتایج ناعادلانه‌ای در پرونده‌های حقوقی به بار آورد و بنابراین، برای پیشگیری از این مشکلات، باید نظارت دقیقی بر داده‌های آموزشی و الگوریتم‌ها صورت گیرد (Eubanks, ۲۰۱۸).

۶-۱-۱- ایران

در ایران، پیاده‌سازی هوش مصنوعی در حرفه وکالت با چالش‌های عمده‌ای روبه‌رو است. یکی از مهم‌ترین این چالش‌ها، فقدان قوانین و مقررات مشخص برای استفاده از هوش مصنوعی در حوزه حقوقی است. قوانین فعلی به‌طور جامع به مسائل مربوط به هوش مصنوعی نمی‌پردازند و نیاز به تدوین و تصویب قوانین جدید وجود دارد که بتوانند استفاده از این فناوری را در حرفه وکالت تسهیل کنند. (Mehrpouya, ۲۰۲۱) نگرانی‌های اخلاقی از جمله بی‌طرفی و عدالت الگوریتم‌ها و حفظ حریم خصوصی افراد نیز وجود دارد. الگوریتم‌های هوش مصنوعی ممکن است تحت تأثیر داده‌های آموزشی ناعادلانه یا متعصبانه عمل کنند، که می‌تواند به نتایج غیرمنصفانه منجر شود. برای مثال، اگر داده‌های آموزشی شامل تعصبات نژادی یا جنسی باشند، الگوریتم‌ها نیز ممکن است این تعصبات را در تصمیم‌گیری‌های خود منعکس کنند. (Shadab, ۲۰۲۰) همچنین، حفظ حریم خصوصی و امنیت داده‌ها نیز یک چالش مهم است. با توجه به نیاز سیستم‌های هوش مصنوعی به دسترسی به داده‌های حساس و شخصی، حفظ امنیت این داده‌ها و جلوگیری از دسترسی غیرمجاز به آن‌ها اهمیت زیادی دارد.

۶-۱-۲- آمریکا

در ایالات متحده، با وجود پیشرفت‌های قانونی و تنظیمی، چالش‌های حقوقی و اخلاقی قابل توجهی همچنان وجود دارد. یکی از نگرانی‌های اصلی، شفافیت و قابلیت توضیح الگوریتم‌های هوش مصنوعی است. بسیاری از الگوریتم‌ها به عنوان "جعبه سیاه" عمل می‌کنند و فرآیند تصمیم‌گیری آن‌ها برای کاربران قابل درک نیست (Wachter, Mittelstadt, & Floridi, ۲۰۱۷). این موضوع می‌تواند مشکلاتی در زمینه مسئولیت‌پذیری و اعتماد عمومی ایجاد کند. یکی از مسائل بحث‌برانگیز در استفاده از هوش مصنوعی در حرفه وکالت، مسئولیت قانونی در قبال خطاهای ناشی از الگوریتم‌ها است. در مواردی که تصمیم‌گیری‌های نادرست توسط هوش مصنوعی به خسارات مالی یا آسیب‌های جدی منجر شود، سوالاتی درباره مسئولیت قانونی مطرح می‌شود. برخی از پژوهشگران پیشنهاد می‌کنند که سازندگان نرم‌افزارها باید مسئولیت این خطاها را بر عهده بگیرند، در حالی که دیگران معتقدند که مؤسسات حقوقی که از این فناوری استفاده می‌کنند، باید پاسخگو باشند (Goodman & Flaxman, ۲۰۱۷). در ایران نیز با توجه به عدم تدوین قوانین جامع در این زمینه، ضروری است که مسئولیت‌های حقوقی در قبال هوش مصنوعی به‌وضوح تعیین شود تا از بروز مشکلات قانونی جلوگیری شود.

۶-۲- راهکارهای پیشنهادی برای رفع چالش‌ها

دولت‌ها در سراسر جهان در حال تدوین چارچوب‌های قانونی برای مدیریت و نظارت بر استفاده از هوش مصنوعی در حرفه وکالت هستند. بنی‌ز (۲۰۱۸) در مقاله خود به اهمیت تدوین مقرراتی برای تضمین شفافیت و پاسخگویی الگوریتم‌های هوش مصنوعی اشاره می‌کند. این مقررات باید به گونه‌ای باشند که هوش مصنوعی در حوزه حقوق به‌صورت عادلانه و شفاف استفاده شود و حقوق شهروندان محافظت گردد. در ایران، لازم است دولت با الهام از تجارب کشورهایمانند آمریکا و اتحادیه اروپا، مقرراتی را تدوین کند که شامل نظارت بر عملکرد الگوریتم‌ها، آموزش وکلا و قضات، و تضمین شفافیت و عدالت در تصمیم‌گیری‌های هوش مصنوعی باشد. (Binns, ۲۰۱۸)

برای رفع چالش‌های حقوقی و اخلاقی، تنظیم مقررات و استانداردهای دقیق برای استفاده از هوش مصنوعی در حوزه حقوقی ضروری است. در ایران، می‌توان با الهام از تجربیات کشورهای پیشرفته، مقررات مناسبی برای استفاده از هوش مصنوعی تدوین کرد که به مسائل بی‌طرفی، شفافیت، امنیت

داده‌ها و مسئولیت‌پذیری بپردازند (Shadab, ۲۰۲۰) در ایالات متحده، به‌روزرسانی و بهبود مقررات فعلی برای تضمین شفافیت و قابلیت توضیح الگوریتم‌ها ضروری است. (Goodman & Flaxman, ۲۰۱۷). تدوین مقرراتی که شفافیت و قابلیت توضیح تصمیمات الگوریتم‌های هوش مصنوعی را تضمین کند، می‌تواند به افزایش اعتماد عمومی و پذیرش بیشتر این فناوری کمک کند. در ایران، تدوین 'قانون شفافیت الگوریتمی' با الهام از AI Act اتحادیه اروپا (European Commission, ۲۰۲۳) و تشکیل کمیته تخصصی در کانون وکلا پیشنهاد می‌شود. در آمریکا، به‌روزرسانی 'Algorithmic Accountability Act' (۲۰۱۹) توصیه می‌گردد. آموزش و توسعه مهارت‌های جدید برای وکلا و قضات به منظور استفاده مؤثر از هوش مصنوعی در فرآیندهای حقوقی بسیار مهم است. در ایران، برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی می‌تواند به وکلا و قضات کمک کند تا با فناوری‌های جدید آشنا شده و توانایی‌های خود را ارتقاء دهند (Mehrpouya, ۲۰۲۱).

این دوره‌ها باید شامل مباحثی چون اصول هوش مصنوعی، کاربردهای آن در حقوق، چالش‌ها و مسائل اخلاقی مرتبط و روش‌های استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در تحلیل و بررسی اسناد حقوقی باشند. در ایالات متحده، آموزش‌های مستمر و تخصصی برای وکلا و قضات نیز ضروری است تا آن‌ها بتوانند به‌طور مؤثر از ابزارهای هوش مصنوعی در کارهای روزمره خود استفاده کنند و با چالش‌ها و مسائل حقوقی مرتبط با این فناوری آشنا شوند (Surden, ۲۰۱۹).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نتیجه گیری

در مجموع، تحلیل پنج بخش مختلف پیرامون تأثیرات هوش مصنوعی (AI) در حرفه وکالت، چالش‌ها و راهکارهای مربوط به آن، نمایانگر لزوم تحول اساسی در این حوزه است. هوش مصنوعی پتانسیل قابل توجهی در افزایش کارایی، بهبود کیفیت خدمات و کاهش هزینه‌ها در حرفه وکالت دارد. استفاده از سیستم‌های پردازش زبان طبیعی و الگوریتم‌های جستجو، به وکلا این امکان را می‌دهد که تحلیل و بررسی اسناد حقوقی را با سرعت و دقت بیشتری انجام دهند. همچنین، هوش مصنوعی می‌تواند به وکلا در انجام تحقیقات حقوقی و تحلیل داده‌ها کمک کند، که در نتیجه بهبود کیفیت خدمات حقوقی و افزایش توان رقابتی وکلا و شرکت‌های حقوقی را به دنبال دارد. کاهش هزینه‌ها و افزایش دسترسی به خدمات حقوقی از دیگر مزایای کلیدی هوش مصنوعی است که می‌تواند به توسعه عدالت در ارائه خدمات حقوقی و گسترش دسترسی به آن‌ها منجر شود. AI می‌تواند هزینه‌ها را تا ۲۵٪ کاهش دهد (McKinsey & Company, ۲۰۲۲)، اما موفقیت آن در ایران به تدوین قوانین مشخص و در آمریکا به شفافیت الگوریتم‌ها وابسته است. با این حال، پیاده‌سازی هوش مصنوعی در حرفه وکالت با چالش‌های حقوقی و اخلاقی متعددی مواجه است. در ایران، عدم وجود قوانین و مقررات مشخص برای استفاده از هوش مصنوعی و نگرانی‌های مربوط به بی‌طرفی الگوریتم‌ها و حفظ حریم خصوصی از جمله چالش‌های عمده است. همکاری نهادهای حقوقی ایران با سازمان‌هایی مانند UNIDROIT برای تدوین پروتکل‌های اخلاقی هوش مصنوعی، می‌تواند شکاف نظارتی بین ایران و کشورهای پیشرفته را کاهش دهد. در ایالات متحده، نگرانی‌های مشابهی وجود دارد، با تأکید بیشتر بر شفافیت و قابلیت توضیح الگوریتم‌ها و مسئولیت‌پذیری قانونی. برای مقابله با این چالش‌ها، تنظیم مقررات و استانداردهای مناسب ضروری است. تدوین مقررات جدید و به‌روزرسانی قوانین موجود در هر دو کشور، به‌ویژه در زمینه‌های بی‌طرفی، شفافیت و امنیت داده‌ها، می‌تواند به حل این مشکلات کمک کند. همچنین، آموزش و توسعه مهارت‌های جدید در میان وکلا و قضات برای استفاده مؤثر از تکنولوژی‌های هوش مصنوعی امری حیاتی است. این آموزش‌ها باید شامل مباحث مختلفی از جمله اصول هوش مصنوعی، کاربردهای آن در حقوق، و مسائل اخلاقی مربوط به آن باشند. نقش دولت‌ها و نهادهای حقوقی در این زمینه بسیار کلیدی است. در ایران، نیاز به نقش فعال‌تر دولت و نهادهای حقوقی در تدوین مقررات و فراهم کردن زیرساخت‌های لازم وجود دارد. همچنین، همکاری‌های بین‌المللی می‌تواند به تبادل تجربیات و ارتقاء سطح علمی و فناوری

کمک کند. در ایالات متحده، دولت و نهادهای حقوقی باید به تدوین و نظارت بر مقررات ادامه دهند و از پژوهش‌ها و نوآوری‌های مرتبط با هوش مصنوعی حمایت کنند.

منابع

- ۱- بهرامی، م. (۱۳۹۸). چالش‌های قانونی هوش مصنوعی در ایران. مجله حقوق و هوش مصنوعی، ۵(۲)، ۱۰۲-۸۵.
- ۲- شاداب، ت. (۱۳۹۹). هوش مصنوعی در بخش حقوقی ایران: وضعیت کنونی و چشم‌اندازهای آینده. بررسی حقوقی تهران، ۸(۳)، ۱۲۰-۱۳۷.
- ۳- مهرپویا، ع. (۱۴۰۰). مشاوره حقوقی آنلاین با استفاده از هوش مصنوعی. تهران: انتشارات دانشگاهی.
- ۴- شاداب، ح. (۱۴۰۰). چالش‌های پیاده‌سازی هوش مصنوعی در نظام حقوقی ایران. تهران: انتشارات پژوهش‌های حقوقی.
- ۵- Ashley, K. D. (۲۰۱۷). Artificial intelligence and legal analytics: New tools for law practice in the digital age. Cambridge University Press.
- ۶- Binns, R. (۲۰۱۸). Algorithmic accountability and public reason. Philosophy & Technology, ۳۱(۴), ۵۴۳-۵۵۶. <https://doi.org/10.1007/s13347-017-0263-5>
- ۷- Casey, A. J., & Niblett, A. (۲۰۱۹). The death of rules and standards. Indiana Law Journal, ۹۴(۱), ۱۴۰-۱۸۲.
- ۸- Eubanks, V. (۲۰۱۸). Automating inequality: How high-tech tools profile, police, and punish the poor. St. Martin's Press.
- ۹- Faella, G., & Romano, V. C. (۲۰۱۹). Artificial intelligence and blockchain: An introduction to competition issues. Competition Law & Policy Debate, ۳(۳).
- ۱۰- Goodman, B., & Flaxman, S. (۲۰۱۷). European Union regulations on algorithmic decision-making and a "right to explanation." AI Magazine, ۳۸(۳), ۵۰-۵۷. <https://doi.org/10.1609/aimag.v38i3/2741>

-
- ۱۱- Goodfellow, I., Bengio, Y., & Courville, A. (۲۰۱۶). Deep learning. MIT Press.
- ۱۲- Gürkaynak, G. (۲۰۱۹). Algorithms and artificial intelligence: An optimist approach to efficiencies. Competition Law & Policy Debate Journal, (۳)۵
- ۱۳- Hadfield, G. K., & Rhode, D. L. (۲۰۱۷). How artificial intelligence will affect the practice of law. Daedalus, ۱۴۶(۱), ۳۷-۵۴
- ۱۴- Hintze, A. (۲۰۱۶). Understanding the four types of AI. Tech Emergence. Retrieved from Tech Emergence
- ۱۵- Jurafsky, D., & Martin, J. H. (۲۰۲۱). Speech and language processing (۳rd ed.). Pearson.
- ۱۶- Kaplan, J. (۲۰۱۶). Artificial intelligence: What everyone needs to know. Oxford University Press.
- ۱۷- Katz, D. M., Bommarito, M. J., & Blackman, J. (۲۰۱۷). A general approach for predicting the behavior of the Supreme Court of the United States. PLoS ONE, ۱۲(۴), e.۰۱۷۴۶۹۸
- ۱۸- Kayssi, A. (۲۰۱۹). AI systems: Learning, execution, and independence. Journal of Artificial Intelligence Research, ۶۵, ۴۳۲-۴۵۶
- ۱۹- Kotler, P., & Keller, K. L. (۲۰۱۲). Marketing management (۱۴th ed.). Pearson Education.
- ۲۰- LeCun, Y., Bengio, Y., & Hinton, G. (۲۰۱۵). Deep learning. Nature, ۵۲۱(۷۵۵۳), ۴۳۶-۴۴۴
- ۲۱- Lenat, D. B., & Feigenbaum, E. A. (۱۹۹۲). On the thresholds of knowledge. Artificial Intelligence Journal, ۵۶(۲), ۱۴۹-۱۷۶
- ۲۲- Luger, G. F. (۲۰۰۵). Artificial intelligence: Structures and strategies for complex problem solving (۵th ed.). Addison-Wesley.

۲۳- Makridakis, S. (۲۰۱۷). The forthcoming artificial intelligence (AI) revolution: Its impact on society and firms. *Futures*, ۹۰, ۴۶-۶۰. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2017.03.006>

۲۴- Manning, C. (۲۰۲۲). The evolution of artificial intelligence: From theory to practice. Stanford University Press.

۲۵- McGinnis, J. O., & Pearce, R. G. (۲۰۱۴). The great disruption: How machine intelligence will transform the role of lawyers in the delivery of legal services. *Fordham Law Review*, ۸۲(۶), ۳۰۴۱-۳۰۶۶

۲۶- O'Neil, C. (۲۰۱۶). Weapons of math destruction: How big data increases inequality and threatens democracy. Crown.

۲۷- Poole, D., Mackworth, A., & Goebel, R. (۱۹۹۸). Computational intelligence: A logical approach. Oxford University Press.

۲۸- Porter, M. E. (۱۹۸۰). Competitive advantage. Free Press.

۲۹- Russell, S. J., & Norvig, P. (۲۰۲۱). Artificial intelligence: A modern approach (۴th ed.). Pearson.

۳۰- Surden, H. (۲۰۱۹). Artificial intelligence and law: An overview. *Georgia State University Law Review*, ۳۵(۴), ۱۳۰۵-۱۳۴۴

۳۱- Susskind, R. (۲۰۱۳). Tomorrow's lawyers: An introduction to your future. Oxford University Press.

۳۲- Susskind, R. (۲۰۱۹). Online courts and the future of justice. Oxford University Press.

۳۳- Wachter, S., Mittelstadt, B., & Floridi, L. (۲۰۱۷). Why a right to explanation of automated decision-making does not exist in the General Data Protection Regulation. *International Data Privacy Law*, ۷(۲), ۷۶-۹۹. <https://doi.org/10.1093/idpl/ixp000>

۳۴- OECD. (۲۰۲۳). AI Principles Overview. Retrieved from <https://oecd.ai>

European Commission. (۲۰۲۳). Proposal for a Regulation on Artificial Intelligence (AI Act). COM(۲۰۲۳) ۲۰۶final.

۳۵- McKinsey & Company (۲۰۲۲). The state of AI in ۲۰۲۲—and a half decade in review. Retrieved from <https://www.mckinsey.com>

۳۶- Katz, D. M., Bommarito, M. J., & Blackman, J. (۲۰۱۷). A general approach for predicting the behavior of the Supreme Court of the United States. PLoS ONE, ۱۲(۴), e۰۱۷۴۶۹۸. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0174698>

۳۷- American Bar Association (۲۰۲۳). Legal technology survey report. Retrieved from <https://www.americanbar.org>

۳۸- American Bar Association (۲۰۲۳). Legal technology survey report.

۳۹- European Commission (۲۰۲۳). Proposal for a Regulation on Artificial Intelligence (AI Act). COM(۲۰۲۳) ۲۰۶final.

Impact of Artificial Intelligence on Competitiveness in the Legal Profession: A Comparative Study of Iranian and American Law

Lohrasb Kouhestani^۱ / Soheil Taheri^۲ / Majid Abbasi^۳

Article Number: JHVMN-۲۵۰۴-۱۲۸۷

Abstract

Recent advancements in artificial intelligence (AI) have had profound effects on the legal profession, significantly impacting the competitiveness of lawyers and legal firms. This article examines the impact of AI on competitiveness in the legal profession, focusing on the legal systems of Iran and the United States. Utilizing reputable academic sources and scientific articles, this study analyzes how AI is leveraged in legal processes and the associated challenges and opportunities. In Iran, the lack of specific regulations for AI use and ethical and security concerns are primary challenges. In the United States, despite legal advancements, issues related to algorithmic transparency and accountability persist. Findings indicate that AI can reduce operational costs by up to ۲۵%. Recommendations include enacting an 'Algorithmic Transparency Law' in Iran. Based on the findings of this article, establishing appropriate regulations and standards, providing training and developing new skills for lawyers and judges, and the active role of governments and legal institutions are among the suggested solutions to improve the use of AI in the legal profession. Additionally, adapting international experiences to local conditions can help develop and enhance AI utilization in the legal field.

Keywords: Artificial Intelligence, Competitiveness, Legal Profession, Iranian Law, American Law.

^۱. PhD student in Private Law, Faculty of Law, Ghaemshahr Branch, Islamic Azad University, Ghaemshahr, Iran. (Corresponding Author) lohrasb.kouhestani@gmail.com

^۲. Assistant Professor, Department of Private Law, Faculty of Law, Quds Branch, Islamic Azad University, Quds, Iran. soheiltaheri^@gmail.com

^۳. Assistant Professor, Department of Private Law, Faculty of Law, Ghaemshahr Branch, Islamic Azad University, Ghaemshahr, Iran. d.majidabbasi@gmail.com

